

Приета: 19.12.2014 г.

Преработена: 17.02.2015 г.

Одобрена: 04.05.2015 г.

СТУДЕНТСКИ ПРОЕКТИ СЪС СОЦИАЛНА НАСОЧЕНОСТ

Д. Власарев¹

Ключови думи: проекти, психиатрична болница, затвор, крематориум

РЕЗЮМЕ

В направление „Индустриални и транспортни сгради и комплекси“ на ВСУ „Любен Каравелов“ в последните години се проектират и обекти със социална насоченост, в които функционално-технологичните въпроси влияят в голяма степен на крайното архитектурно решение. Проектите са в две много чувствителни области: за хора с психически и физически увреждания (Производствено-битов комплекс на Съюза на слепите в България в „Овча купел“ – София и Психиатрична болница в Мирояне) и за обекти със специфичен устройствен режим и функции (Затвор в Илиянци-изток и Крематориум във Варна). Проектите са ръководени от проф. д-р арх. Любен Сиврев.

¹ Димитър Власарев, гл. ас. арх., кат. „Градоустройство, теория и история на архитектурата“, ВСУ „Любен Каравелов“, ул. „Суходолска“ № 175, 1373 София, e-mail: dvlasarev@abv.bg

1. Социални обекти за хора с физически и психически увреждания

1.1. Производствено-битов комплекс на ССБ

Производствено-битовият комплекс на ССБ – Овча Купел, София е дипломен проект на арх. Таня Кренчева. Проектът отчита наличната транспортна и техническа инфраструктура, съществуващите предприятия, терените за обитаване, конфигурацията на терена и ситуирането спрямо световните посоки. В генералния план са заложени нормативните изисквания за такъв вид комплекси, а именно:

- относително самостоятелни подходи към разтоварните пунктове;
- необходими места за паркиране;
- безконфликтен пешеходен достъп и сигурност за живущите и работещите в комплекса и с оглед на техните специфични проблеми;
- автобусни спирки за обществения транспорт, осигурени с необходимата сигнализация и обозначения за незрящи хора.

Комплексът е иновативен, тъй като за втори път в нашата страна (след реализацията на ССБ – Сливен, арх. Л. Сиврев) се създават условия за пълноценно съществуване на хора с такива тежки увреждания: в определена територия да живеят, работят и да реализират своя отход. За тази цел в комплекса са изградени 3 функционални групи:

- обществени и социални обекти, вкл. учебно-клубен център, фитнес, разширен здравен сектор и др.;
- група „Обитаване и отход“, в която към всеки цех има площадки за възстановителен отход, спортна зала, открити спортни и детски площадки и др.;
- производствени цехове и помещения.

В предприятието ще се произвеждат традиционни за незрящи предмети.

От складовете суровините ще постъпват в подготвителните помещения за обработка и специфициране за този вид работа (плетене на мрежи, капачки, уплътняване на кронинкорки, сглобяване на дребни електрически части, изработване на опаковки и т.н.).

Производствените халета са 8 с усреднена площ от 800 m². Те са едноетажни от павилионен тип. В дясната част на комплекса има и етажна структура, което е допустимо, тъй като част от работещите (около 50%) са зрящи и няма да има проблем в производствени условия да се ползват стълби и асансьори).

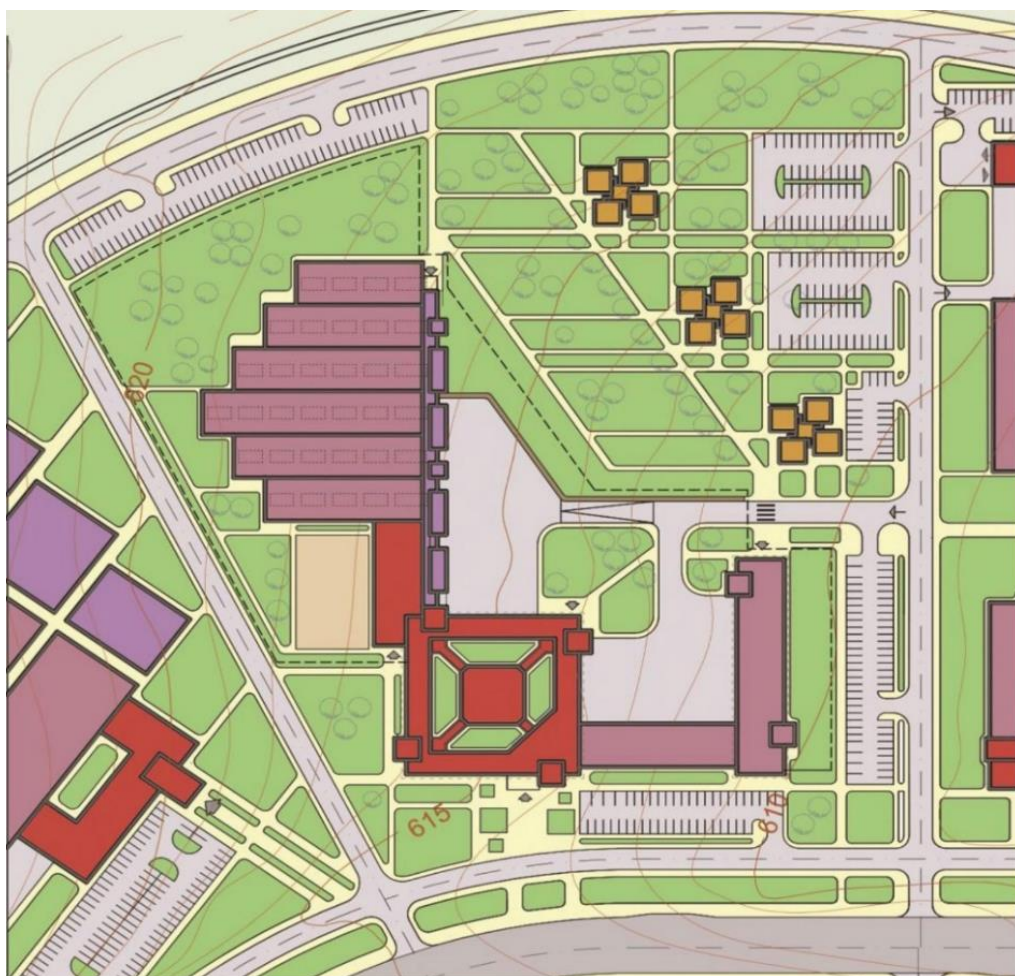
Подготвителните и довършителните операции се извършват в част от халетата, отделени с леки прегради с площ до 20% от целите помещения.

Складовете включват: приемане на суровини, буферни складове, отговорно пазене, складове за суровини и готова продукция, ЕИМ към складовете, склад за отпадъци (с място за балиране), склад за гориво – резервоари за газ и др.

Общата площ на тези помещения е около 1 500 m².

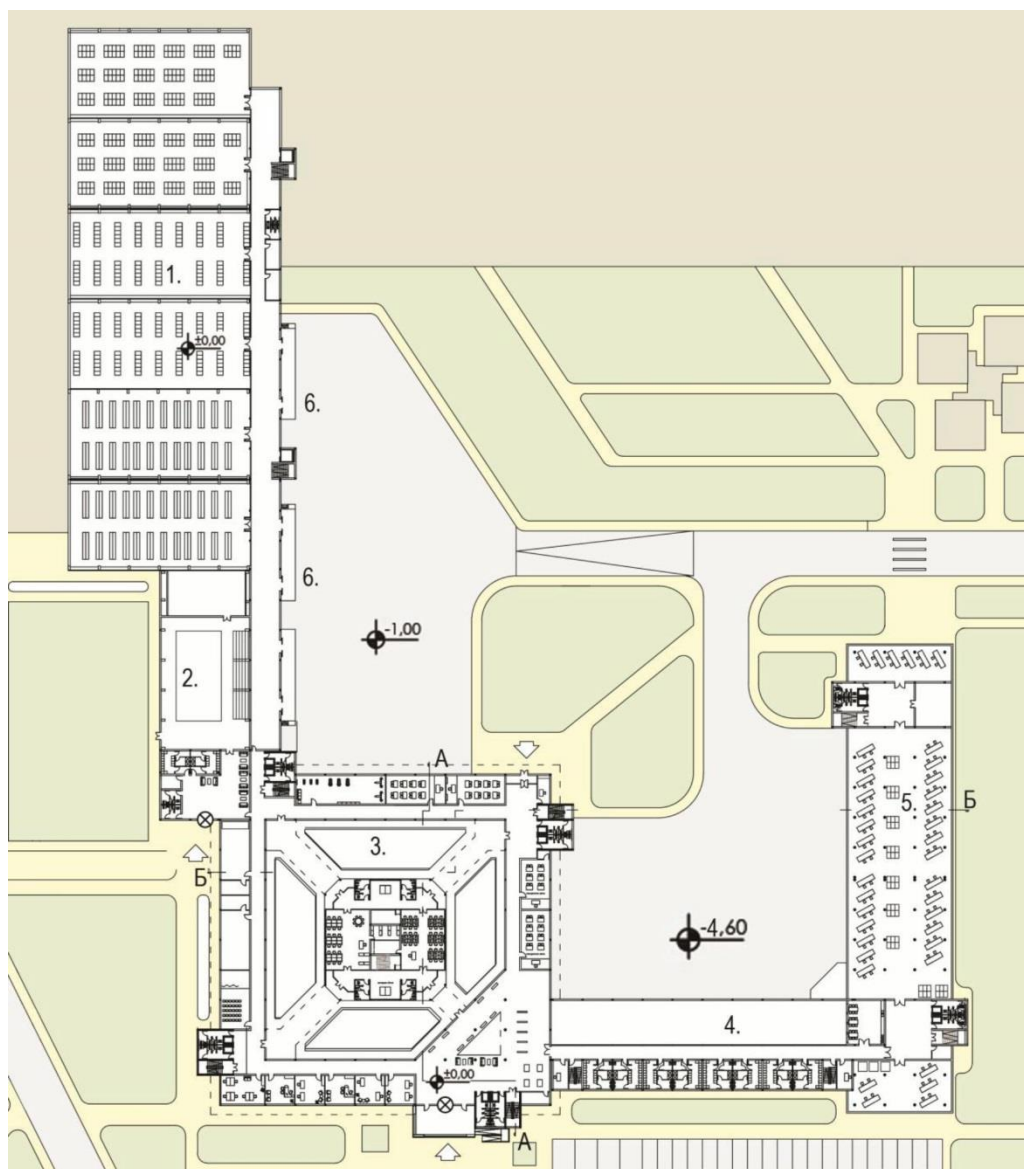
На следващите чертежи са илюстрирани части от проектното решение:

- Ескизен устройствен план (ЕУП) на микрорайон „Овча купел“ и вкомпонирания в него генерален план на ССБ – Кюстендил.
- Генерален план на комплекса с включените в него жилища и озеленяване.
- Основни функционално-планови схеми, разрези, фрагменти от плановото решение и визуализации.

| производствени площи ■ обслужващи площи ■ събирателни улици ■ зелени площи
 | спомагателни площи ■ жилищни площи ■ пешеходни площи ■ жп линии

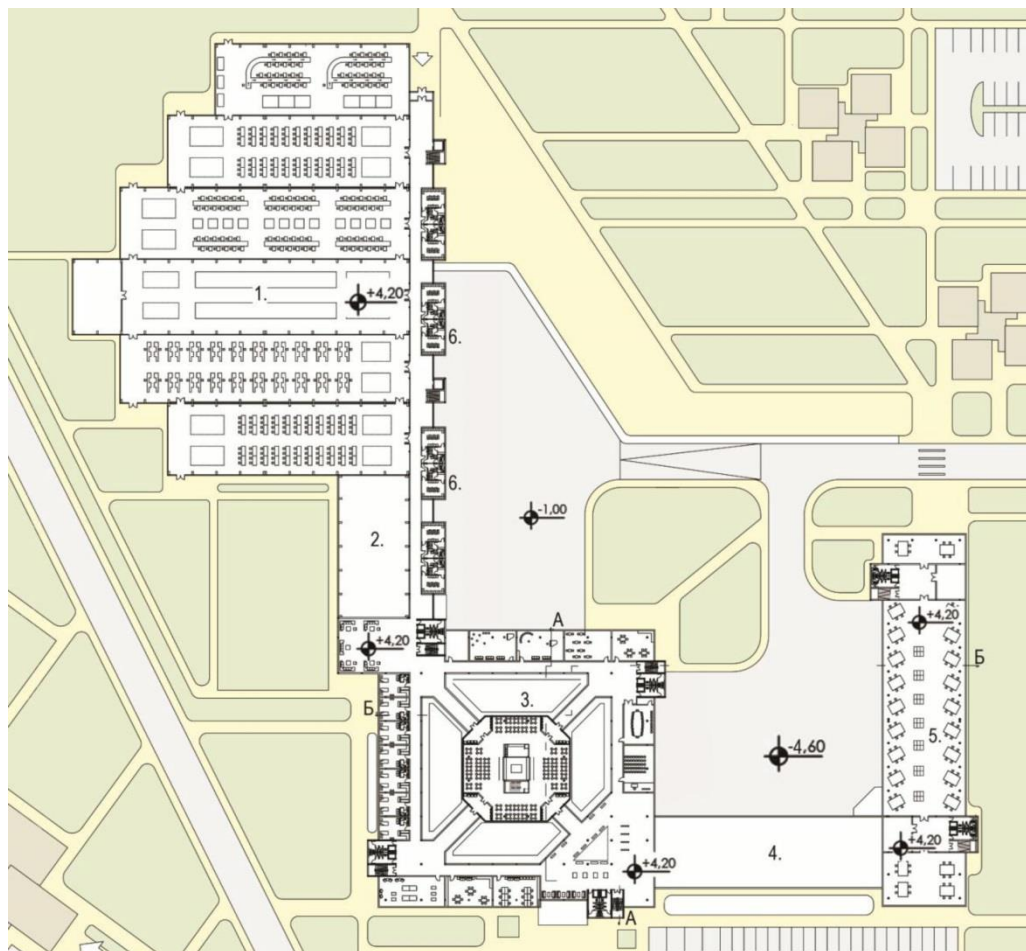
Фиг. 1. Производствено-битов комплекс на ССБ. ОУП и генерален план

Разпределение на кота +0.00. Производство и КОО
 1. Производствени цехове; 2. Спортна зала и фитнес; 3. Администрация и обслужване;
 4. СХЗ и надомно производство; 5. Етажна производствена сграда; 6. СХЗ

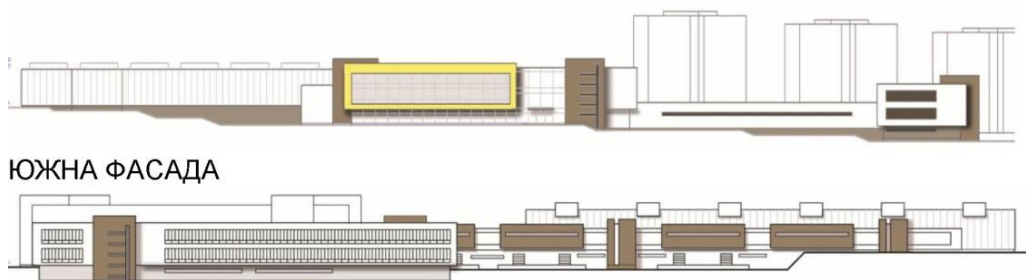

Фиг. 2. Производствено-битов комплекс на ССБ

Разпределение на кота +4.20. Производство и КОО

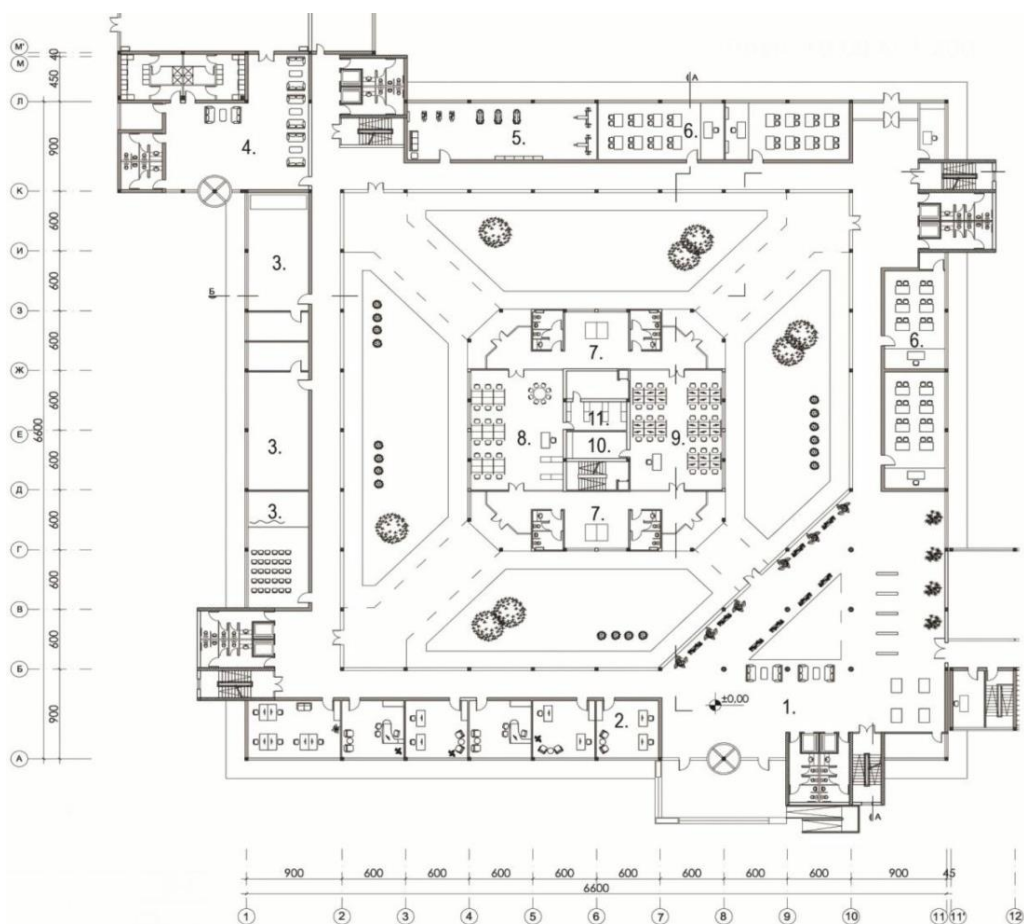
1. Производствени цехове; 2. Спортна зала и фитнес; 3. Администрация и обслужване;
4. СХЗ и надомно производство; 5. Етажна производствена сграда; 6. СХЗ

ЮЖНА ФАСАДА

ИЗТОЧНА ФАСАДА

Фиг. 3. Производствено-битов комплекс на ССБ

Фиг. 4. Производствено-битов комплекс на ССБ. Рекреативно-обслужващ блок.

Разпределение на етажа +0.00. Централна част

1. Главен вход с рекреация и изложби; 2. Преподавателски блок;
3. Клубна част – актьорство, бойни изкуства, художествена самодейност и др.;
4. Вход към спортния център; 5. Фитнес зала; 6. Учебни зали; 7. Копирни услуги;
8. Читалня; 9. Компютърна зала; 10. Склад – компютри; 11. Книгохранилище и склад

1.2. Психиатрична болница

Психиатричната болница е дипломен проект на арх. Галина Акшарова.

Много успешно е избрана ситуация на задачата – на 12 km от центъра на София – в квартал Мирояне. Това е леснодостъпно място, като основните подходи са през центъра на столицата и Околовръстен път. Това осигурява терен в близост до столицата с лесни комуникативни връзки, като същевременно има предпоставки за спокойна болнична среда, далеч от градския шум.

Фиг. 5. Психиатрична болница – визуализации

Комплексът е защитен с ограда, необходима поради естеството на задачата. Тя отделя болничните заведения от околната среда и го изолира в самостоятелна зона.

Осигурен е достъпът на линейки и пожарни коли, като за целта около всички сгради е предвидена усилена настилка.

Предвидени са 170 паркоместа за персонал и пациенти.

Болничният комплекс на психиатричната клиника много правилно е проектиран като павилионен тип. Той обхваща следните звена:

Консултативно-диагностичен блок

– партер (кота + 0.00) – приемно фоайе с чакалня, информация, регистратура, охрана и аптека; поликлиничен блок със специализирани кабинети по психиатрия, неврология, общи кабинети, сестрински блок, манипулационни и изолатори, кабинети за ЕЕГ и ЕКГ, ел- и светолечение, санитарни възли, хигиенист, съблекални за медицинските лица; рехабилитационен блок със специализирани кабинети за физио- и кинезитерапевти, социални работници, трудови рехабилитатори, стаи за физически упражнения, групови събирания, както и център за обучение на роднините на пациенти в клиниката.

– етаж 1 (кота +3,20) – административен блок с кабинети за директор, секретарка, деловодство, счетоводство, касиер, кабинети за завеждащите различните отделения в клиниката, заседателна зала, сестрински кабинет; рехабилитационен блок – дневни помещения, работни ателиета, арттерапия и терапия с ръкоделие, тихи игри, стаи за групови събирания, сестрински кабинети, кабинети на терапевти и социални работници.

– етаж 2 (кота +6.20) – предимно обслужващи звена, вкл. кафе-закуски.

Стационар – остри (тежки) и хронични заболявания

Стационарът е решен на 3 етажа.

– кота +0.00. На етажа са разположени информация и регистратура, охрана, лекарски и обслужващи кабинети, стаи за свиждания, работни ателиета, столови и разливни, стаи за групови събирания;

– кота +3.00 (тежки заболявания) и кота +5.80 (хронични заболявания). Това са типови етажи, в които е разположена легловата база, разделена на две крила – мъже и жени, както и кабинети за медицинския персонал. Характерно за този стационар е решението санитарните възли да бъдат общи за всяко крило, така, че да има постоянен видеоконтрол над мокрите помещения. В стаите леглата и нощните шкафове са заварени за пода, така че да се избегнат евентуални инциденти. Всички осветителни тела са вградени. Към всяко крило има дежурен персонал, който наблюдава пациентите. Предвидени са дневни стаи, както и по един изолатор за крило. Достъпът на пациентите към стълбищната клетка е ограничен и се осъществява единствено с придружител – медицинско лице.

Стационар – злоупотреби и зависимости

Развит е по същия начин както и стационарът за тежки заболявания.

Стационар – леки заболявания

Стационарът е развит на три етажа:

– кота +0.00 – информация и регистратура, охрана, лекарски и обслужващи кабинети, стаи за свиждания, работни ателиета, столови и разливна;

– кота +3.00 (леки заболявания);

– кота +5.80 (пациенти с предстоящо изписване). Те са разделени съответно на две крила – за мъже и за жени. Крилата на всеки етаж се обслужват от общ медицински

персонал. Към всяко крило има дневна стая със свободен достъп. Проектирани са тераси, които са предпазени с решетки срещу евентуални инциденти. Към всяко крило има предвиден изолатор. Достъпът на пациентите до стълбищната клетка е свободен. Това са крила с ниска степен на зависимост от грижи. На пациентите им е позволено напускане на сградата и разходки в рамките на комплекса, достъп до спортната зона, до рехабилитационния център и до сградите за трудова терапия.

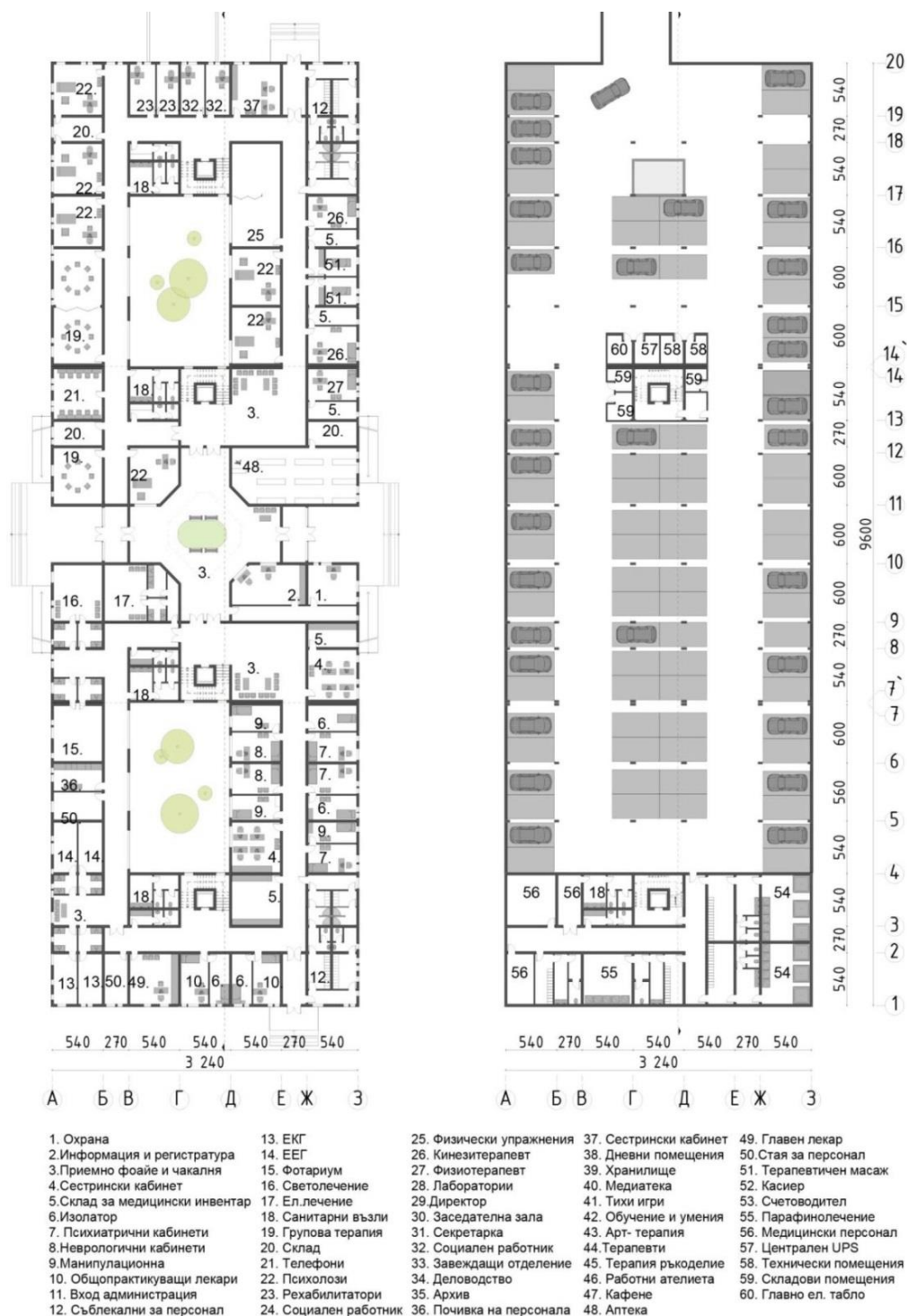
Стационар – гериатрия

Стационарът е предвиден за пациенти в няколко възрастови групи: 45 – 59 г. (средна възраст), 60 – 74 години (възрастни), 75 – 89 г. (стари), над 90 г. (дълголетници). Тъй като той трябва да бъде максимално уютен и близък до условията вкъщи, стаите са проектирани основно единични с мека мебел, гардероби и бюра за пациентите. Няма разделение на крила, както в другите стационари – тук най-важна е комуникацията между пациентите, както и груповите им събирания в дневните. Стълбищната клетка е напълно открита към етажа. В близост до нея са проектирани стаите за пациенти в неравностойно положение. Отново лекарските кабинети и обслужващите помещения са общи за етажа. Стационарът е предвиден не само за пациенти с ментални отклонения, но и за такива само с физиологически промени, на които им е нужна рехабилитация.

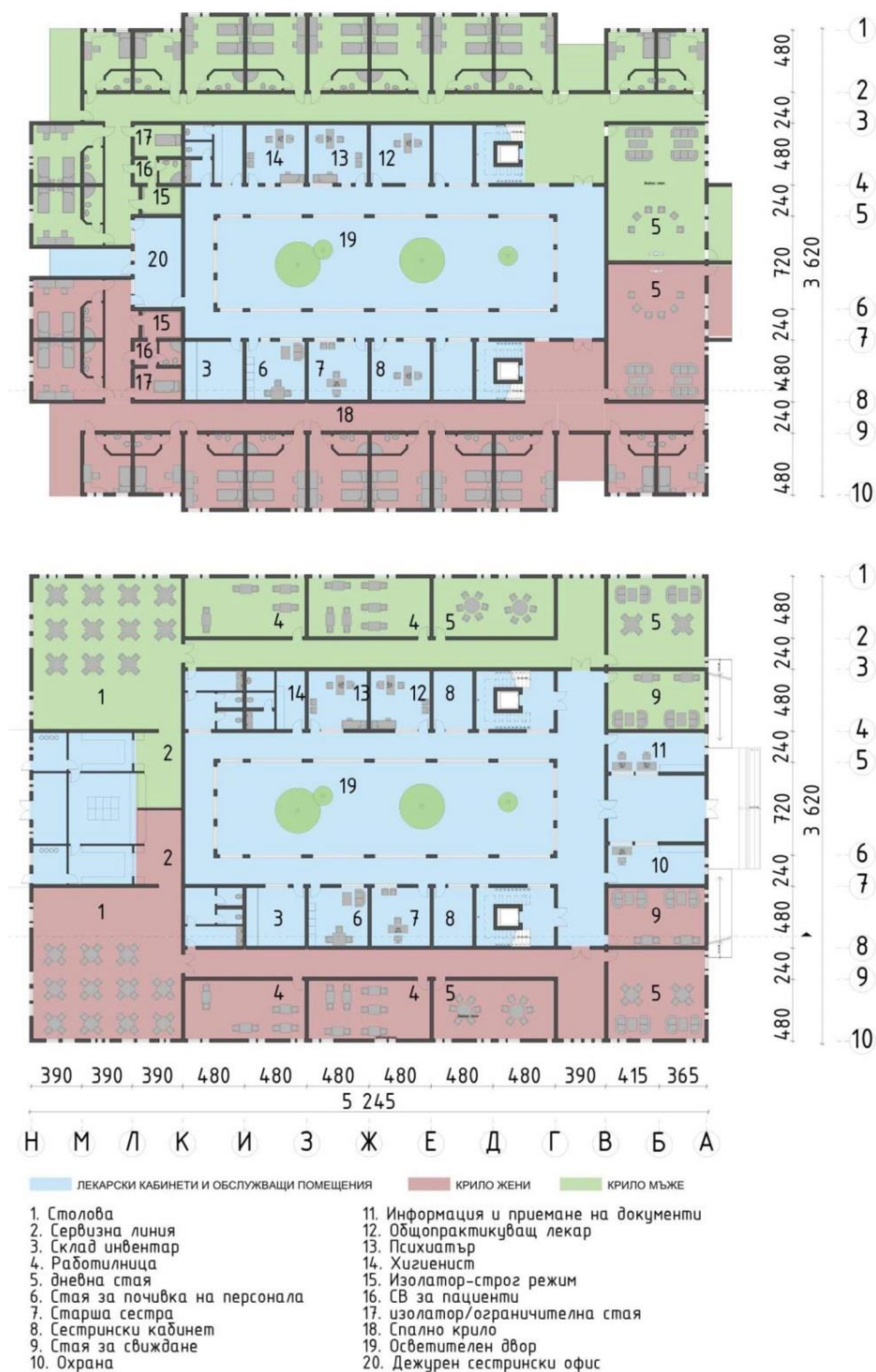
Горепосочените идеи и обекти са представени с чертежи за Ескизен устройствен план, разпределения и визуализации.

Фиг. 6. Психиатрична болница. Генерален план на болницата

Фиг. 7. Психиатрична болница. Консултативно-диагностичен център

Фиг. 8. Психиатрична болница. Стационар – леки случаи и за изписване

2. Социални заведения със специален режим

2.1. Затвор

В този проект е осъществено желанието на дипломант за различен проект – затвор. Това е също много сложна задача, изискваща освен добри познания, и психологическа устойчивост! Трябва да се отбележи, че в този случай изследванията се базират предимно на лични усилия.

Избраното място в микрорайон „Илиянци-изток“ се вписва много добре в структурата на ескизния устройствен план. Схемата е симетрична. При влизането е разположена приемна сграда с полифункционални функции: приемане, прегледи и първична медицинска помощ, социално-възпитателна дейност, временно задържане, посещения, управление. Този издължен блок затваря пространството към вътрешността на затвора. Следват църквата и жилищата за надзиратели. В дълбочина са разположени основните сгради на комплекса: общежитията за затворниците от отворен и затворен тип и в техния център – културният дом и столовата (с кухня-майка). Композицията се „затваря“ от зоните за спорт, отдих и производствени дейности. Отделните звена са много „чисто“ решени като функция и комуникации.

Отреденият терен е в промишлен микрорайон „Илиянци-изток“, София. Обектът се състои от 3 групи сгради и помещения: обществено-приемна група, стационари, обитавани от лишени от свобода, сгради и помещения за труд и пространства за отдих и спорт на открито.

Обществено-приемна група

1. Приемно-административна част: приемане вестибюл с добре решени хоризонтална и вертикална комуникация; информация и първични услуги; охрана и проверки; чакални за посетители и затворници; помещения за свивдане; кабинети за пробационна дейност; кабинети за терапия.

2. Културен център: зали за обучение; зала за културно-масова дейност, вкл. репетиционни, стаи за подготовки, кабина за кинопрожекции и др.; компютърни зали; библиотека и читални; зали за гледане на телевизия.

3. Обслужващи зали с епизодичен характер: фризьорски салон; медицински пункт; поща; параклис.

4. Обслужващи помещения с ежедневен характер: столова с кухня; фитнес център; кафе-автомати и закуски.

Стационари за обитаване от затворници

1. Затворнически килии за лишени от свобода – по двама – 150 бр.

2. Изолатори – единични, изгърпяващи наказания – 10 бр.

3. Затворнически килии за временно обитаване (затворници-арестанти или за бъдещо настаняване в затвора) – единични – 12 бр.

Сгради и помещения за труд

1. Дърводелска и металообработваща работилници за монтажни и други конфекционни дейности.

Пространства за отдих и спорт на открито

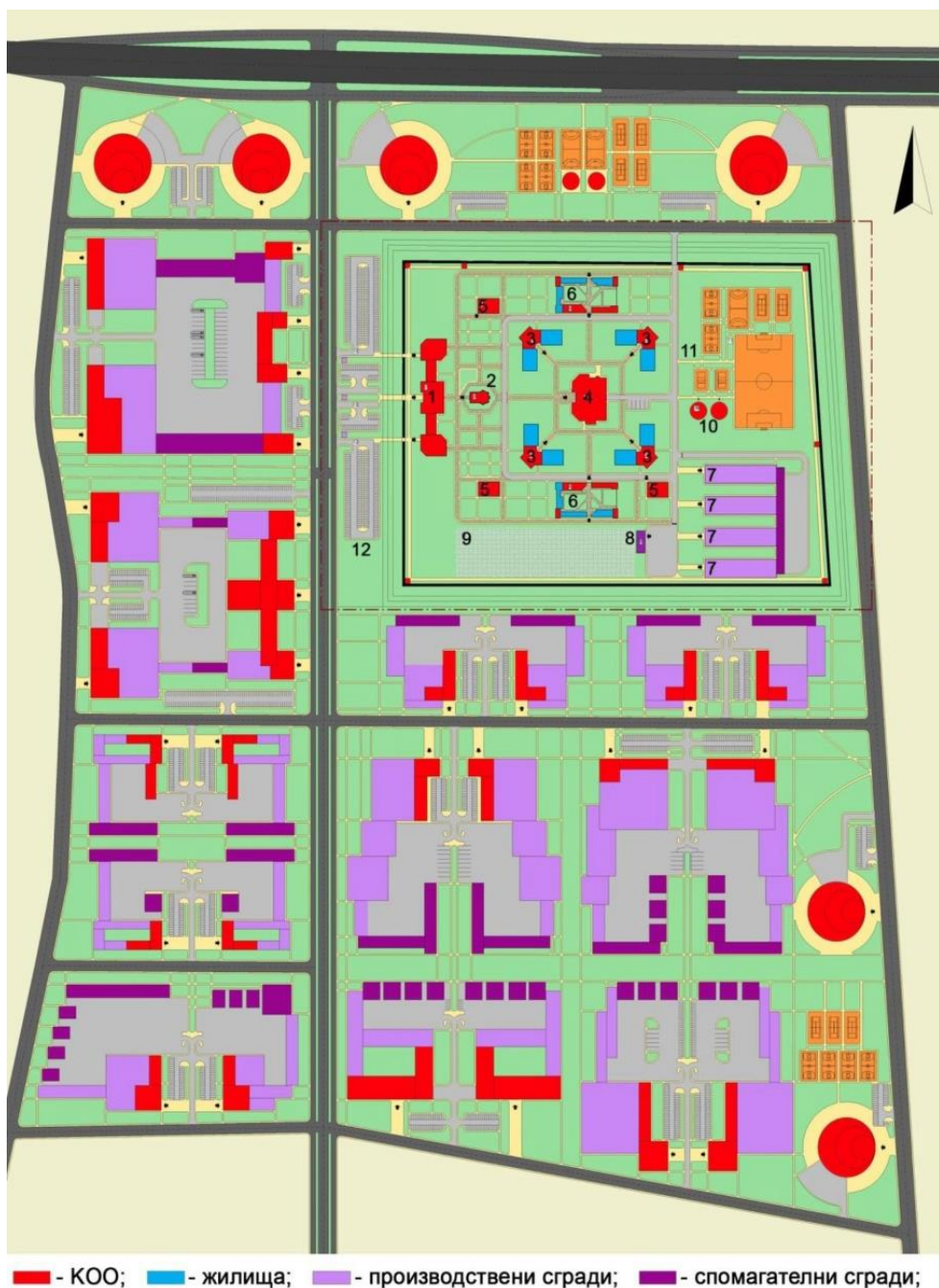
1. Площадки за футбол на малки врати, волейбол, баскетбол и др.

2. Площадка за ежедневни разходки на открито.

Пребиваващи в затвора

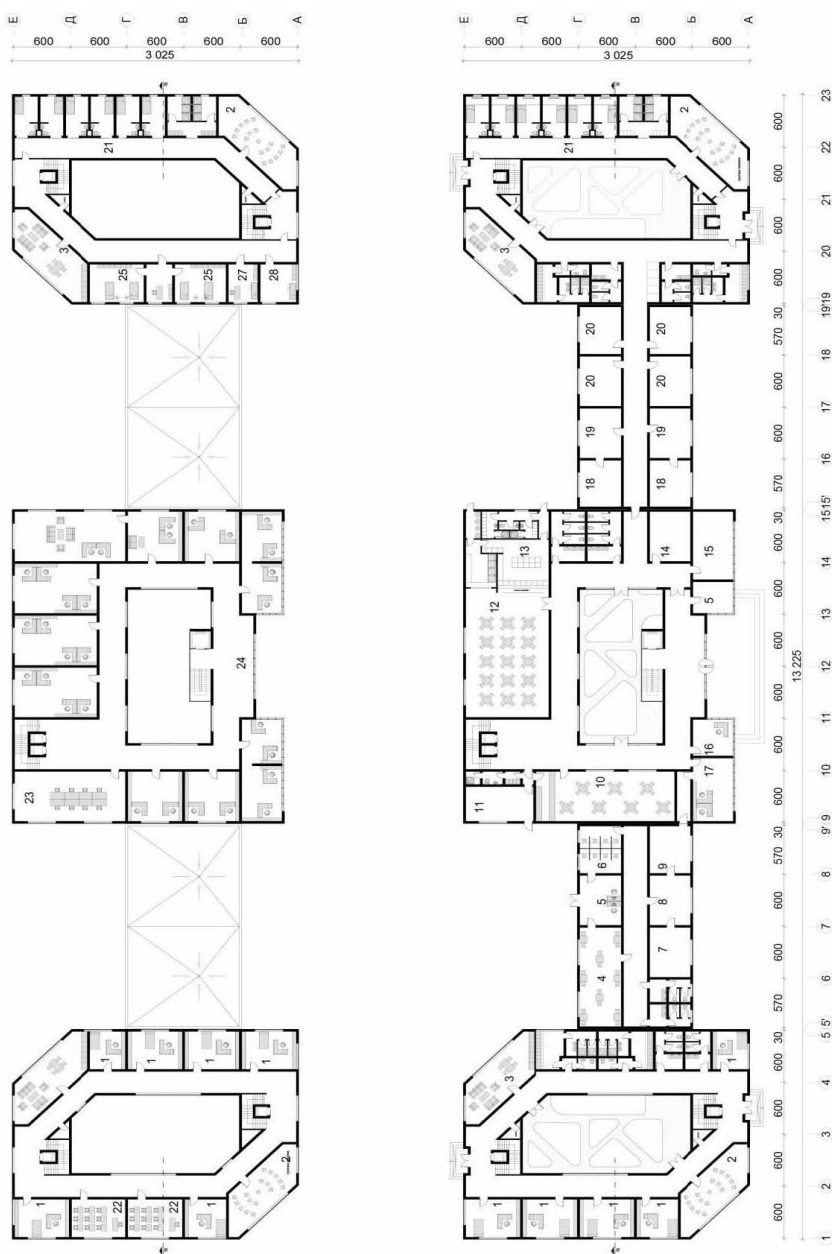
1. Лишени от свобода – 300 души.

2. Ръководен, обслужващ и охраняващ персонал – 120 души.

Фиг. 10. Затвор. ЕУП и генерален план

1. Административна сграда; 2. Църква; 3. Затворническо общежитие от отворен тип;
 4. Културен център; 5. Надзиратели; 6. Затворническо общежитие от затворен тип;
 7. Работилници; 8. Складови сгради; 9. Зеленчукови и овощни градини; 10. Сгради
 от спортната зона; 11. Спортна и рекреативна зона; 12. Паркинг за 352 автомобила

Фиг. 11. Затвор. Приемна сграда

Разпределение на коти + 0,00 и +3,60

1. Социални и възпитателни дейности; 2. Групова терапия; 3. Почивка-персонал;
 4. и 6. Свиждане; 5. Охрана; 7. Детска стая; 8. Чакалня; 9. Багажно; 10. Кафе; 11. Склад;
 12. Столова; 13. Разливна; 14. Досиета; 15. Организатор; 16. Информация; 17. Проверки;
 18. Лекарски кабинети; 19. Манипулация; 20. Консултации; 21. Задържани лица;
 22. и 23. Зали; 24. Администрация; 25. Стационар; 26. Дежурен; 27. Прегледи;
 28. Физиотерапия

Фиг. 12. Затвор. Приемна сграда – визуализации

2.2. Крематориум

Крематориумът е дипломен проект на арх. Генади Иванов. Задачата е решена много интересно. Както се вижда от първите чертежи, авторът се вдъхновява от разперилия крила леляк гълъб, а в парка на крематориума алеите следват разперените пера на паун.

Целият комплекс е обгърнат от водно огледало – символ на „вечното“, нетленното, на паметта за близките.

Отреденият терен е в землището на село Тополите, област Варна и е част от гробищен парк.

Авторът се е справил успешно с:

- ясното разделяне на териториите в гробищния парк за традиционни погребения и за погребения с кремация;

- спецификата при устройството и изграждането на пространствата и сградите за кремиране;

- необходимите места за паркиране, включително и за пристигането на катафалки, велосипеден и пешеходен достъп, автобусни спирки.

Крематориумът има следната функционална структура:

Блок 1:

- разпределително фойе с поставени плочи-урни на знатни починали личности на района;

- места за изчакване и подкрепа с кафе и напитки;

- ритуални зали: 1 голяма за 200 човека и 2 малки за по 60 – 80 души;

- дублиращи зали за срещи след ритуалите: 3 броя по за 100 души;

- приемна за уговаряне на процедури по ритуала и финанси;

Блок 2:

- изчаквателно фойе пред боксовете за прощаване;

- боксове за прощаване;

- подготовки на покойника за ритуала;

- хладилни камери за съхранение;

- работилница и складове за ковчежи;

- работилница за други материали на ритуала;

- кухня за приготвяне на „ритуални“ хранителни продукти;

- канцеларии;

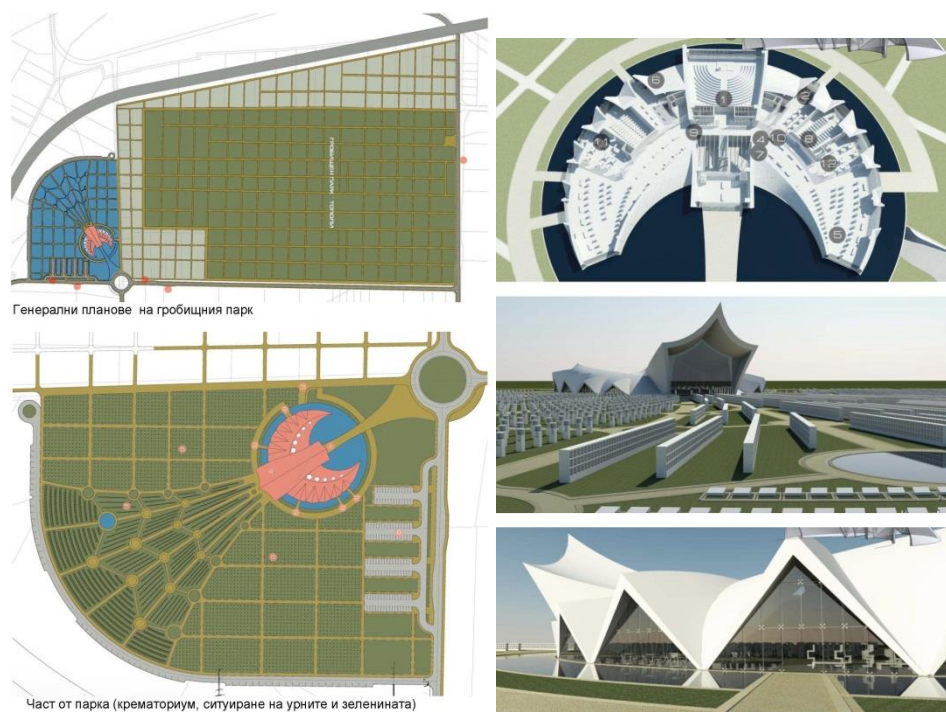
- технически помещения;

- охрана;

- битова част със СХЗ за персонала (30 души, от които – 50% жени);

- лекарски кабинети.

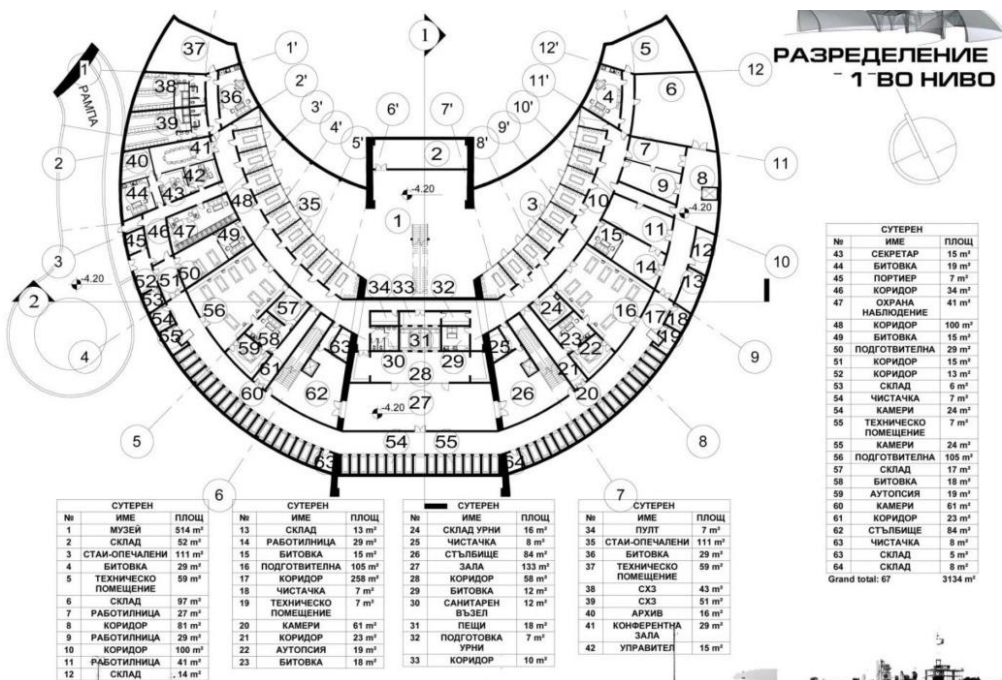
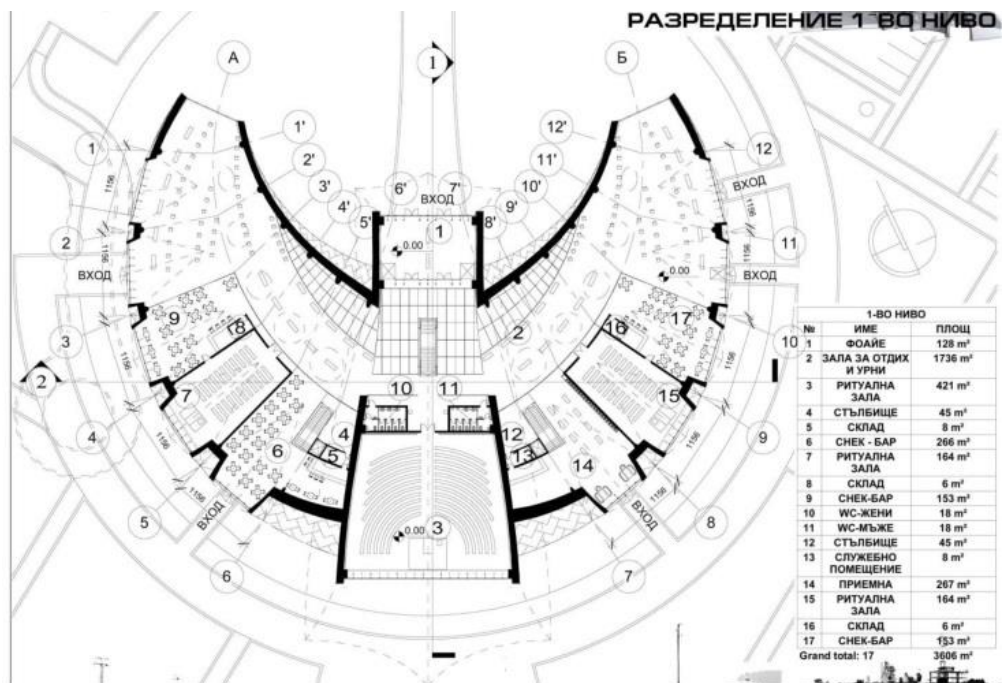
Показаните чертежи включват: встъпителна част, разпределения и разрези и много интересни визуализации.

Фиг. 15. Крематориум – генерален план и визуализации от екстериора

Фиг. 16. Крематориум – визуализации от интериора

Фиг. 17. Крeматориум – разпределения

Избрахме тези проекти, за да разсеем ширещото се мнение за апатичността и нечувствителността на младите хора към проблемите на обществото. А проектите от различните ВУЗ показват, че всички училища по архитектура имат великолепни творци и мислещи хора, които трябва да откриваме и насърчаваме в нелекия път на архитектурата.

SOCIALLY ORIENTED STUDENT PROJECTS

D. Vlasarev¹

Keywords: *projects, psychiatric hospital, prison, crematorium*

ABSTRACT

In the "Industrial and Transport Buildings and Complexes" pathway of VSU "Lyuben Karavelov" socially oriented projects in which functional and technological issues affect greatly the final architectural decision have also been designed in the recent years. The projects are in two very sensitive fields: for people with mental and physical disabilities (Manufacturing and services complex of the Union of the Blind in Bulgaria in "Ovcha Kupel" – Sofia and Psychiatric Hospital in Mirovyane) and establishments with specific organization and functions (Iliyantsi-east Prison and Crematorium in Varna). The projects are managed by Prof. Dr. Arch. Lyuben Sivrev.

¹ Dimitar Vlasarev, Chief Assist. Dr. Arch., Dept. "Urban Planning, Theory and History of Architecture", VSU, 175 Suhodolska St., Sofia 1373, e-mail: dvlasarev@abv.bg